

Signe Riisalo
Sotsiaalkaitseminister
Sotsiaalministeerium

Teie: 21.03.2023 nr 1.2-1/1246-1

Meie: digitaalallkirjas nr 1-8-2-23-14

Arvamus sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsusele

Lp Signe Riisalo

MTÜ Lastekaitse Liit tänab Sotsiaalministeeriumit võimaluse eest esitada arvamus sotsiaalhoolekande seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsusele. Liit toetab väljatöötamiskavatsust, kuid juhib tähelepanu, et väljatöötatud muudatused peavad olema sellest mõjutatud osapooltele aja- ja asjakohaselt kommuniqueeritud ning protsessi fookuses peab olema toetus- ja tugimeetmete tagamine nii lastele, lastekaitse spetsialistidele kui ka erinevatele asendushooldusteenuse pakkujatele.

Selleks, et perepõhisest asendushooldusest saaks enimlevinud asendushooldusteenus on oluline värvata rohkem hooldusperesid, mis VTK fookuses ka on. Varasemad üleriigilised teavitus- ja värbamiskampaaniad on näidanud positiivset tulemust, küll aga mitte piisavalt. Toetame ideed luua kutseliste- ja erihooldusperede süsteem, et ka need lapsed, kellel siiani ei ole olnud võimalust kasvada perekeskkonnas, seda saaksid. Küll aga tuleb olla tähelepanelik, et asenduskodudesse jäävad lapsed ei muutuks veelgi enam stigmatiseerituks. Värbamiskampaaniat välja töötades peab mõtlema, mille poolest on kutseliseks hoolduspereks hakkamine atraktiivsem potentsiaalsetele hooldusperedele ja mil määral saab suurendada hooldusperede arvu kasvu riigi eesmärkide saavutamiseks. Uuringud näitavad, et hoolduspered vajavad rohkem tuge ja nende sidumine juriidiliste isikutega selle tagab, küll aga tekib küsimus, kui paljud praegused asendushooldust pakkuvad juriidilised isikud on võimelised tegelema värbamise ja tugiteenuste pakkumisega?

Juhime tähelepanu, et igale asendushooldusteenusele paigutatud lapsele on oluline paigutuse stabiilsus. Paigutades erihooldust vajav laps erihooldusperre, kus ta saab arenguks vajaliku turvalise keskkonna, tema vajadus erihooldusele võib toetatud keskkonnas muutuda. Seetõttu on oluline läbi mõelda, mis juhtub siis, kui laps ei vaja enam erihooldust. Kas pere muutub tavahooldust pakkuvaks hoolduspereks või tuleb lapsel perest lahkuda?

Tuginedes 2021. aastal läbi viidud asendushooldusel elavate laste osalusuuringu raames tehtud intervjuudele soovime ühe meetmena arendada ka tugiisikute ja -perede süsteemi asenduskodus elavatele lastele. Intervjuudest lastega selgus, et lapsed soovivad tugipere ning näevad seda alternatiivse võimalusena luua turvaline ja usaldusväärne suhe täiskasvanuga. Tasub kaaluda, kas üks värbamiskampaania suund võiks olla ka tugiperede leidmisele sihitatud?

Kohalik omavalitsus tunneb kõige paremini oma elanikke ja toetame ideed kaasata hooldusperede värbamise rohkem KOV-I spetsialiste. Lastekaitsetöötajad eelistavad asendushooldusteenuseid oma KOV-I läheduses, kuna seadusest tulenev kohustus külastada asendushooldusel elavat last vähemalt kaks korda aastas on oluline ajaressursi kulu. Leides rohkem perepõhise asendushooldusteenuse pakkujaid oma KOV-is, muudab see lastekaitsetöötaja töökorraldust positiivselt ja lastel on suurem võimalus sattuda peresse. Siiski leiame, et hooldusperede värbamist võiks ka edaspidi koordineerida SKA, kes perede sobivust hindab. Muuljuhul võib juhtuda, et esmane perede poole pöörduja (sh ka tugiteenuste pakkujad) annab perele valeootusi ning SKA hindamise järel selgub, et pere siiski sobilik ei ole. Samuti on SKA-l ülevaade kõikidest hooldusperedest ja koostöös KOV-iga leitakse laste huvidele kõige paremini vastav pere, mis ei sõltu pere elukohast.

Samuti toetab Lastekaitse Liit ideed tugevdada lapse elukohajärgse KOV-I ja hooldus-/eestkostepere elukohajärgse KOV-I koostööd. Spetsialisti füüsiline lähedus tekitab perel turvatunnet ning usaldusväärse suhte loomine võib olla edukam ja abi efektiivsem, kui hooldus- ja eestkosteperesid külastaks ja toetaks pere elukohajärgne KOV. Küll aga rõhutame, et KOV-ide ülesanded tuleb selgelt kirjeldada ja kommunikeerida, et rollid ja vastutus oleks juhtumikorraldajatel selged.

Samuti julgustame riiki ka edaspidi toetama lastekaitsetöötajaid nõustamiste ja koolitamisega ning panustama koostöösse kõrgkoolidega, kes baasharidust pakuvad¹. Lastekaitse peab olema kvaliteedilt selline, et see tagab lapse õiguse turvalisele kasvukeskkonnale, mitmekülgele arengule ja erilisele kaitsele. Kvaliteetne lastekaitsetöö eeldab hästi toimivat süsteemi, pädevaid spetsialiste, aega ning piisavaid finants- ja inimressursse. Sellisel viisil saab ennetada lastekaitsetöötajate sageda vahetumise ning tagada lastele ja peredele stabiilse ja turvalise suhte spetsialistidega.

Igakülgele koostööle lootma jäädes ning edaspidi jätkuvalt valmis protsessi panustama.

Lugupidamisega

Varje Ojala

/allkirjastatud digitaalselt/

MTÜ Lastekaitse Liit juhatuse liige

Koostaja Helen Saarnik

¹ Vaata lisaks MTÜ Lastekaitse Liit (2022) Arvamus määruste „Asendushooldusteenuse ja turvakoduteenuse osutamisel lapsele teenust vahetult osutava isiku täienduskoolituse tingimused ja kord“ ja „Lastekaitsetöötajate täienduskoolituse tingimused ja kord“ muutmise määruse eelnõule. https://www.lastekaitseliit.ee/wp-content/uploads/2022/11/1-8-2-22-45_Arvamus-sotsiaalkaitseministri-20.-detsembri-2017-maaruse-nr-63-muutmise-maaruse-eelnoulu.pdf